

Näyttötutkinnon perusteet

**LIIKENNE-ESIMIEHEN
ERIKOISAMMATTITUTKINTO
2009**

© Opetushallitus 2009

Taitto: Pirjo Hilkku

Painopaikka: Edita Prima Oy

Helsinki, 2009

ISBN 978-952-13-4042-0 (nid.)

ISBN 978-952-13-4043-7 (pdf)

2.4.2009

| 2 / 011 / 2009

Alan tutkintotoimikunnat
Alan ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjät
Alan ammatillisen aikuiskoulutuksen järjestäjät
Oppisopimuskeskukset

Voimassaoloaika: **1.4.2009 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen
perustuu:
L 631/98, 13 § 2 mom

Kumooa Opetushallituksen määräykset
7.4.2008 nro 17/011/2008

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

LIIKENNE-ESIMIEHEN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.4.2009 lukien toistaiseksi. Ennen tämän määräyksen voimaantuloa aloitetut tutkintosuoritukset voidaan saattaa loppuun perusteiden 7.4.2008 nro 17/011/2008 mukaisesti 31.3.2011 mennessä.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Timo Lankinen

Opetusneuvos

Markku Lappalainen

LIITE

Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinto 2009

SISÄLLYSLUETTELO

1	Luku	
	NÄYTTÖTUTKINNOT	7
	1 § Näyttötutkintojen järjestäminen	7
	2 § Näyttötutkinnon suorittaminen	7
	3 § Näyttötutkinnon perusteet	7
	4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
	5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa	8
	6 § Todistukset	9
	7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus	9
2	Luku	
	LIIKENNE-ESIMIEHEN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN	9
	1 § Tutkinnon osat	9
3	Luku	
	LIIKENNE-ESIMIEHEN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET	10
	1 § Henkilöstöjohtaminen ja yhteistyötaidot	11
	a) Ammattitaitovaatimukset	11
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	11
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	13
	2 § Talous ja kannattavuus	13
	a) Ammattitaitovaatimukset	13
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	13
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	15
	3 § Markkinointi ja asiakaspalvelu	15
	a) Ammattitaitovaatimukset	15
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	15
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	16
	4 § Henkilöliikenteen tuotannosuunnittelu	17
	a) Ammattitaitovaatimukset	17
	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	17
	c) Ammattitaidon osoittamistavat	19

5 § Tavaraliikenteen tuotannosuunnittelu	19
a) Ammattitaitovaatimukset	19
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit	19
c) Ammattitaidon osoittamistavat	22
6 § Henkilöliikenteen yrittäjäys	22
7 § Tavaraliikenteen yrittäjäys	22

NÄYTTÖTUTKINNOT

1 § Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

2 § Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätty tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

3 § Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä

ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

4 § Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnoissa

Henkilökohtaistamisesta Opetushallitus on antanut erillisen määräyksen.

5 § Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnoissa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimukseen. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmikantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arviointiperusteiden soveltaminen omalta kohdaltaan. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisuvaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

6 § Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkintotoimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

7 § Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakoehdotuksia. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

2 Luku

LIIKENNE-ESIMIEHEN ERIKOISAMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinnon tutkintotodistuksen saaminen edellyttää yhteensä neljän tutkinnon osan hyväksytyä suorittamista. Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta osasta ja kahdesta valinnaisesta osasta, joista on suoritettava vähintään yksi.

Pakolliset osat

- Henkilöstöjohtaminen ja yhteistyötaidot
- Talous ja kannattavuus
- Markkinointi ja asiakaspalvelu

Lisäksi ainakin toinen seuraavista osaamisaloista

- Henkilöliikenteen tuotannosuunnittelu

- Tavaraliikenteen tuotannosuunnittelu

Edellisten tutkinnon osien lisäksi tai erillisenä osatutkintona tutkinnon suorittaja voi suorittaa vapaavalintaisesti yrittäjyysosan.

- Henkilöliikenteen yrittäjyys (ammattitaitovaatimukset linja-auto- tai taksiliikenteen yrittäjäkurssin mukaisesti).

tai

- Tavaraliikenteen yrittäjyys (ammattitaitovaatimukset tavaraliikenteen yrittäjäkurssin mukaisesti).

3 Luku

LIIKENNE-ESIMIEHEN ERIKOISAMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO JA ARVIOINNIN PERUSTEET

Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset (kohta a) on muodostettu työelämän tehtävä- ja taitoalueista. Arvioinnin kohteissa (kohdan b lihavoidut otsikot) ilmaistaan ne ammattitaidon kannalta keskeiset alueet ja toiminnot, joihin arvioinnissa on kiinnitettävä erityinen huomio. Arviointikriteerit (kohta b) puolestaan ilmaisevat, kuinka tutkinnon suorittajan on työssään suoriuttava. Ammattitaidon osoittamistavat -kohdassa (kohta c) on määritelty kyseisen tutkinnon osan näytön antamiseen ja arviointiin liittyvät vaatimukset.

Näyttötutkintotoiminta perustuu tutkinnon järjestäjän laatimaan näyttöjen järjestämissuunnitelmaan. Tutkintovaatimuksista johdetut näytöt ja niiden tehtävät suunnitellaan sellaisiksi, että ne ovat ammatinhallinnan kannalta keskeisiä ja niihin on sisällytettävä arviointikohteissa esitetyt alueet tai toiminnot kattavasti. Näytöissä tulee ilmetä tutkinnon suorittajan valmiudet ja kyky muuntaa sekä soveltaa tietojaan ja taitojaan vaihtelevissa tilanteissa. Kunkin tutkinnon osan näyttöpaikan on oltava sellainen, että tutkinnon suorittaja pystyy tekemään tehtäviä, joista voidaan kattavasti todeta tutkinnon osan arviointikriteereissä määritelty suoritustason saavuttaminen.

1 § Henkilöstöjohtaminen ja yhteistyötaidot

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee oman organisaationsa arvot ja kulttuurin ja osaa kytkeä ne luontevalla tavalla oman yksikkönsä toiminnan kehittämiseen.</p> <p>Tutkinnon suorittaja ymmärtää ihmisten johtamisen merkityksen organisaation kilpailutekijänä, arvostaa työtovereitaan ja saamaansa rakentavaa palautetta sekä kannustaa työtovereitaan ja työyhteisöään ja ohjaa heitä jatkuvaan osaamisen kehittämiseen vastuualueensa uusissa ja muuttuvissa asioissa.</p>	<p>Yritystoiminnan periaatteiden tuntemus</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee oman työnsä ja yksikkönsä avainalueet ja tavoitteet • osaa määrittää niiden mittareita alaisilleen ja ymmärtää seurannan merkityksen • tuntee sopimuslainsäädännön sekä kuluttajia suojaavan lainsäädännön periaatteet • tuntee työlainsäädännön ja työehtosopimusten keskeisen sisällön samoin kuin työnantajaa ja työntekijää koskevat oikeudet ja velvoitteet sekä toimii niiden mukaisesti • pystyy erittelemään oman työpaikkansa henkilöstön työhönottokriteerit. <p>Henkilöstöjohtaminen</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee työmotivaatioon ja työtyytyväisyyteen vaikuttavat tekijät niin, että pystyy luomaan hyvän työilmapiirin sekä toimimaan kannustavana esimiehenä • osaa arvioida vastuualueensa henkilöstön ammatti- ja yhteistyövalmiuksia sekä kannustaa heitä kehittämään omaa osaamistaan • osaa sovitella rakentavasti ristiriitaitilanteita työyhteisössään • osaa analysoida itseään esimiehenä ja laatia oman henkilökohtaisen kehittymisohjelman • toimii johdonmukaisesti eri johtamistilanteissa ja osaa edistää sisäistä yrittäjyyttä omalla työpaikallaan • ottaa johtamistyössään huomioon vastuunsa ympäristön turvallisuuden

Tutkinnon suorittaja on yhteistyökykyinen ja edistää aktiivisesti organisaation yhteistoiminnallisuutta. Hän ymmärtää niin yksilön kuin ryhmänkin käyttäytymisen psykologiaa ja lainalaisuuksia ja reagoi nopeasti erilaisissa tilanteissa. Hänen päätöksentekonsa on harkittua ja hän osaa muodostaa vaihtoehtoisia ratkaisuja eri tilanteissa.

edistämisestä henkilöstön avulla ja ymmärtää esimiehen vastuunsa työturvallisuudesta

- tuntee henkilöstörekrytoinnin niin, että pystyy osallistumaan työnhakijoiden valintaan.

Yhteistyötaidot

Tutkinnon suorittaja

- osaa perehdyttämisen keskeisimmät tavoitteet ja vaiheet sekä ymmärtää perehdyttämisen merkityksen työmotivaation, viihtyvyyden, työturvallisuuden ja laatutyön kannalta
- pystyy osallistumaan oman yksikkönsä henkilöstön kehityssuunnitelman laadintaan ja on lisäksi perehtynyt oman alansa koulutustarjontaan, tutkintojärjestelmään ja -vaatimuksiin
- tuntee työlaainsäädännön periaatteet ja oman tai valitsemansa toimialan työehtosopimuksen, osaa soveltaa työsopimus-, työaika- ja YT-lain pääkohtia sekä tuntee mahdolliset paikalliset sopimukset
- pystyy esittelemään vastuualueensa asioita ja neuvottelemaan niistä sidosryhmien kanssa
- hallitsee kokous- ja neuvottelukäytännön
- ymmärtää avoimen viestinnän merkityksen sekä esimiehen viestintävastuun ja alaisten odotukset informaation saannissa.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei piittaa omassa toiminnassaan työlaainsäädännöstä tai ei tunne sitä ja sallii lakien ja määräysten vastaisen toiminnan
- vähättelee perehdyttämisen, opastamisen ja kehittämisen merkitystä osaavien työsuoritusten edellytyksenä
- ei kykene selviin toimeksiantoihin ja työtehtävien delegointiin
- toteuttaa muutoksia perustelematta alaisilleen niiden syitä ja tavoitteita

- ei kykene tavoitteen määrittämiseen eikä etenemään suunnitelmallisesta tavoitetta kohti
- ei kykene tasapuoliseen ja alaisiaan oikeudenmukaisesti kohtelevaan johtamiseen ja kanssakäymiseen
- ei pysty valitsemaan esitykselleen tarkoituksenmukaisempia apuvälineitä
- ei kykene omaksumaan tietoa toimintaympäristöstään ja tulkitsemaan sitä realistisella tavalla.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

2 § Talous ja kannattavuus

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tietää taloushallinnon tehtävät ja toimintojen väliset yhteydet sekä pystyy löytämään työ- ja laitesuunnittelussa yritys-taloudellisesti edulliset ratkaisut.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tietää, mitkä tekijät vaikuttavat yrityksen kannattavuuteen, miten kannattavuutta voidaan kehittää ja miten hän itse voi vaikuttaa siihen. Hän hallitsee tehtä-</p>	<p>Yrityksen talous Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa työpaikkansa lyhyen aikavälin tuotannon tai projektin suunnittelun ja ohjauksen sekä ymmärtää yrityksen liiketoiminnan ohjauksen peruskäsitteistön ja tuntee oman yrityksensä toiminta-ajatuksen • tuntee alallaan käytettävät materiaalinkäsittelylaitteistot ja niiden ominaisuudet niin, että pystyy arvioimaan niiden soveltuvuutta omalle vastuualueelleen ja osallistumaan niiden hankintapäätösten tekoon. <p>Liiketoiminnan kannattavuus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ymmärtää liikeyrityksen tuloslaskelman ja osaa tulkita sen keskeiset asiat

<p>vissä tarvittavat laskutoimitukset ja osaa tulkita tarvittavia taloushallinnon raportteja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osaa hinnoitella palvelut ja tietää hinnanmuodostuksen ja kate-laskennan keskeisen sisällön • osaa hoitaa tai varmistaa laskutuksen ja maksuliikenteen • osaa käyttää eri maksuvälineitä ja tietää niihin liittyvät turvallisuustekijät • pystyy arvioimaan vastuullaan olevien toimintojen kannattavuutta, kustannustehokkuutta ja niiden kehittymistä sekä osaa hyödyntää tuotekohtaista kustannus- ja kannattavuustietoa oman työnsä kehittämiseen • osaa suunnitella oman yksikkönsä toiminnan alalle tyypillisten käytäntöjen mukaisesti ja seurata sekä ohjata sen toteumaa • osaa tehdä riittävästi käytännön esimiestoiminnan edellyttämiä laskelmia, jotka liittyvät tekniikkaan, taloudellisuuteen, tuottavuuteen, markkinointiin ja laadunmittaukseen • osaa laatia ja seurata ajoneuvo-kohtaisesti kustannuksia, tulkita seurannasta saatavaa tietoa ja tehdä päätöksiä niiden perusteella • tietää säännöllisen huollon vaikutuksen kaluston korjauskustannuksiin, luotettavuuteen ja käyttöikään sekä tietää esimiehen tehtävät huoltojen ja korjausten seurannassa.
---	---

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei ymmärrä kannattavan liiketoiminnan peruseriaatteita
- ei ole käsitystä työpaikkansa tuotteiden kustannusrakenteen muodostumisesta
- ei tunne työpaikkansa keskeisiä talouden suunnittelun käytäntöjä eikä kykene suunnittelemaan hankintoja lyhyellä aikavälillä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

3 § Markkinointi ja asiakaspalvelu

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee alan yleiset markkinointiperiaatteet, sopimukset ja lainsäädännön sekä osaa soveltaa niitä käytännön työtilanteissa. Hän osaa reklamoida ja laatia työssään tarvittavia tiedotteita ja asiakirjoja.</p> <p>Tutkinnon suorittaja osaa alalla tarvittavan henkilökohtaisen markkinointi- ja asiakaspalvelun sekä arvostaa asiakaspalautetta ja osaa käyttää sitä toiminnan kehittämiseen. Hän tulee suomen tai ruotsin kielen lisäksi sekä suullisesti että kirjallisesti tyydyttävästi toimeen ainakin yhdellä organisaation kannalta tärkeällä vieraalla kielellä.</p>	<p>Markkinointi</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee asiakaslähtöisen ja kokonaisvaltaisen markkinoinnin periaatteet niin, että osaa nimetä oman tuotealansa keskeiset kilpailukeinot ja osaa päätellä, miten kysyntä- ja kilpailutekijät vaikuttavat oman työpaikan toimintaan • pystyy osallistumaan tuotekehitykseen sekä välittämään tietoa asiakkaiden toivomuksista ja tarpeiden muutoksista • tuntee edustamansa tuotealan kaupankäynnin lainsäädännön, sopimusehdot ja sopimuskäytännön. <p>Asiakaspalvelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee organisaationsa asiakasryhmät ja tunnistaa heidän tarpeensa, osaa tarjota asiakkaalle parhaan ratkaisun sekä osaa tulkita asiakastyytyväisyys-selvityksiä ja hyödyntää asiakaspalautetta • tuntee organisaation tuoteryhmät ja tuotteet, osaa tarjota asiantuntevaa ja luotettavaa markkinointia ja asiakaspalvelua sekä tuntee omien tuotteiden ja palveluiden toimituskäytännön

	<ul style="list-style-type: none"> • kykenee suomen tai ruotsin kielen lisäksi tyydyttävästi selviämään kommunikoinnista vierasta kieltä puhuvan kollegan tai asiakkaan kanssa ja omaksumaan kirjallisuudesta, esitteistä tai raporteista työtehtäviensä kannalta tarpeellista tietoutta.
--	--

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei kykene asiakaslähtöisesti esittelemään tuotteitaan eikä tunne tuotteidensa teknisiä ominaisuuksia ja toimintaa
- ei ymmärrä tuotteidensa hinnanmuodostusperiaatteita eikä osaa nimetä alansa tuotteiden keskeisiä myyntiargumentteja
- ei osaa nimetä tärkeimpiä kilpailijoitaan
- laiminlyö työhönsä liittyvän lainsäädännön sekä määräysten seurannan ja noudattamisen.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

4 § Henkilöliikenteen tuotannosuunnittelu

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee liikenneympäristönsä henkilöliikenteen sidosryhmät sekä niiden tuotteet ja palvelut sekä osaa suunnitella ja ohjata toimintaa omalla työpaikallaan tehokkaasti ja taloudellisesti.</p> <p>Hän ymmärtää laatuajattelun ja tuntee laatujärjestelmän periaatteet sekä pystyy tekemään käytännön laadunkehittämistyötä omalla vastuualueellaan sekä osallistumaan koko yrityksen laadun kehittämiseen.</p> <p>Tutkinnon suorittaja tuntee henkilöliikenteessä käytettävän kaluston perustekniikan sekä lisälaitteiden toiminnan. Hän tuntee henkilöliikenteeseen, kalustoon ja tavarankäsittelyyn liittyvän lainsäädännön, määräykset ja suositukset sekä vaarallisia aineita koskevan lainsäädännön niin, että pystyy toimimaan määräysten mukaisesti</p>	<p>Tuotannosuunnittelu</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • pystyy toteuttamaan eri ajanjaksoille ulottuvia linjaliikenne-, tilausajo-, työvuoro- ja kalustosuunnitelmia sekä tekemään niihin kulloinkin erilaisilla varoitussajoilla esiin tulevia tarpeellisia muutoksia tarvittaessa tietotekniikan sovelluksia hyödyntäen • ymmärtää aikataulujen merkityksen sekä sen, miten aikataulujen pitävyyteen voi vaikuttaa • osaa työpaikkansa lyhyen aikavälin tuotannon tai projektin suunnittelun ja ohjauksen, kirjallisen raportoinnin, raporttien ja seurantojen tulkinna sekä toimenpiteiden laadinnan ja toteutuksen • osaa tehdä riittävästi käytännön esimiestoiminnan edellyttämiä laskelmia, jotka liittyvät henkilöstöön, tekniikkaan, taloudellisuuteen, tuottavuuteen, markkinointiin ja laadunmittaukseen • ymmärtää työtehtävissään tarpeellisten kustannus- ja muiden talous-, tuottavuus-, laatu- yms. laskelmien taustan ja osaa tulkita niitä oikein • osaa palvelujen hinnoittelun periaatteet. <p>Kalusto ja tavarankäsittely</p> <p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa laatia työ- tai korjaussuunnitelmia • tuntee rahdin käsittelylaitteet ja niiden tekniikan sekä osaa opastaa alaisiaan niiden käytössä • tuntee alallaan käytettävän ajoneuvokaluston ja niiden lisälaitteet

alansa tyypillisissä työtilanteissa.

Tutkinnon suorittaja tietää työ-
turvallisuusmääräykset ja palkan-
maksun perusteet ja osaa laskea
kuljettajan palkan erilaisille työ-
tehtäville ja -ajoille. Hän osaa ohjata
kuljettajaa toimimaan oikein erilaisissa
onnettomuustilanteissa. Hän tuntee
digipiirturin tiedonkeruujärjestelmän
sekä muut yrityksen siihen liittyvät
tietokoneohjelmat.

- tuntee niiden ominaisuudet niin,
että pystyy arvioimaan kaluston
soveltuvuutta omalle vastuu-
alueelleen ja osallistumaan niiden
hankintapäätösten tekoon
- pystyy ohjaamaan kuljettajia
kaluston käyttämisessä
- ymmärtää taloudellisen ajotavan
perusteet
- tuntee kaluston kunnossapitoon
liittyvät asiat ja ymmärtää niiden
vaikutukset kaluston käyttöikään
- tuntee henkilöliikenteessä tarvittavat
vakuutukset ja vakuutusehtojen
periaatteet sekä osaa toimia oikein
vahinko- ja onnettomuus-
tapauksissa.

Työsuhde ja -turvallisuus

Tutkinnon suorittaja

- tuntee työsuojelu- ja työturvallisuus-
määräykset sekä osaa soveltaa niitä
työpaikallaan
- tuntee yrityksen työsuojelun
toimintaohjelman, työterveys-
sopimuksen sisällön sekä työterveys-
huollon toimintasuunnitelman
- tuntee omaan alaansa liittyvää
ympäristösuojelulainsäädäntöä ja
muita viranomaismääräyksiä sekä
osaa soveltaa ympäristösuojelun
vaatimuksia omalla työpaikallaan
- osaa alalla tai työssään välttämät-
tömän tietotekniikan
- tuntee alan työehtosopimuksen, alan
palkkauksen ja palkanlaskennan sekä
YT-toiminnan
- osaa Suomen Punaisen Ristin EA 1-
ja EA 2 -kurssien mukaiset ensiapu-
toimet sekä osaa ehkäistä lisä-
onnettomuuksien syntymisen
- osaa käyttää oikein alkusammutus-
ja turvavälineitä.

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei tunne työpaikkaansa liittyviä suunnittelukäytäntöjä eikä kykene järjestelemään ja suunnittelemaan töitä lyhyellä aikavälillä
- ei tunne laatuajattelun peruskäsitteitä eikä pysty osallistumaan laadun parannusmenetelmiä koskevaan keskusteluun
- ei tunne oman työalansa suunnittelua eikä osaa tulkita sen tuloksia
- ei ole tietoinen olemassa olevista määräyksistä ja asetuksista, jotka liittyvät työturvallisuuteen eikä hän hallitse työturvallisuuteen liittyviä tekijöitä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

5 § Tavaraliikenteen tuotannosuunnittelu

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
<p>Tutkinnon suorittaja tuntee liikenneympäristönsä tavaraliikenteen sidosryhmät sekä niiden tuotteet ja palvelut sekä osaa suunnitella ja ohjata toimintaa omalla työpaikallaan tehokkaasti ja taloudellisesti. Hän ymmärtää laatuajattelun ja tuntee laatuajattelun periaatteet. Hän pystyy tekemään käytännön laadunkehittämistyötä omalla vastuualueellaan sekä osallistumaan koko yrityksen laadun kehittämiseen.</p>	<p>Tuotannosuunnittelu Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • osaa suunnitella yleisiä yhdistelmäajoneuvonkuljettajan työtehtäviä tarvittaessa tietotekniikan sovelluksia hyödyntäen • pystyy toteuttamaan eri ajanjaksoille ulottuvia liikenne-, työvuoro- ja kalustosuunnitelmia sekä tekemään niihin kulloinkin erilaisilla varoitusaajoilla esiin tulevia tarpeellisia muutoksia • tuntee liikenneympäristönsä tavaraliikenteen sidosryhmät sekä niiden tuotteet ja palvelut • hallitsee reittisuunnittelun ja optimoinnin ja ymmärtää aikataulujen merkityksen sekä sen, miten aikataulujen pitävyyteen voi vaikuttaa

Tutkinnon suorittaja tuntee tavara-liikenteessä käytettävän kaluston perustekniikan sekä lisälaitteiden toiminnan. Hän tuntee tavara-liikenteeseen ja materiaalinkäsittelyyn liittyvän lainsäädännön, määräykset ja suositukset sekä vaarallisia aineita koskevan lainsäädännön niin, että tiedostaa suurimmat turvallisuusriskit ja pystyy toimimaan määräysten mukaisesti alansa tyypillisissä työ-tilanteissa.

- osaa työpaikkansa lyhyen aikavälin tuotannon tai projektin suunnittelun ja ohjauksen
- tuntee tiekuljetussopimuslain, kotimaan toimituslausekkeet ja yrityskohtaisia toimitusehtoja sekä tuntee palvelujen hinnoittelun periaatteet
- osaa kirjallisen raportoinnin sekä raporttien ja seurantojen tulkinnat
- osaa tehdä riittävästi käytännön esimiestoiminnan edellyttämiä laskelmia, jotka liittyvät henkilöstökuluihin, tekniikkaan, taloudellisuuteen, tuottavuuteen, markkinointiin ja laadunmittaukseen
- osaa alalla tai työssään välttämättömän tietotekniikan
- osaa ostaa kunnossapitoon liittyviä palveluja sekä arvioida saatuja kustannusarvioita.

Kalusto ja tavarankäsittely

Tutkinnon suorittaja

- osaa laatia työ- tai korjaussuunnitelmia
- osaa tehdä kaluston kapasiteettia koskevia laskelmia ja hyödyntää niitä käytännössä sekä tuntee erilaiset kuljetusyksiköt ja niihin liittyvät vaihto- ja pantti-järjestelmät
- tuntee terminaalitoiminnan ja varastohotellitoiminnan periaatteet sekä terminaalin merkityksen kuljetusputken läpäisyssä
- tuntee terminaalissa käytettävät tavarankäsittelylaitteet ja niiden tekniikan, osaa opastaa alaisiaan niiden käytössä sekä osaa tavarankäsittelyn ja siihen liittyvät yleiset merkinannot
- tuntee alalla käytettävän ajoneuvo-kaluston sekä niiden lisälaitteet ja ominaisuudet niin, että pystyy

<p>Tutkinnon suorittaja tietää työ- turvallisuusmääräykset ja palkan- maksun perusteet ja osaa laskea kuljettajan palkan erilaisille työ- tehtäville ja -ajoille ja osaa ohjata kuljettajaa toimimaan oikein erilaisissa onnettomuustilanteissa. Hän tuntee digipiirturin tiedonkeruujärjestelmän sekä muut yrityksen siihen liittyvät tietokoneohjelmat.</p>	<p>arvioimaan kaluston soveltuvuutta omalla vastuualueellaan ja osallis- tumaan kaluston hankintapäätösten tekoon</p> <ul style="list-style-type: none"> • pystyy ohjaamaan kuljettajia kaluston käyttämisessä sekä sidonnan, sidontavälineiden ja pakkaamisen tekniikoissa • tuntee kaluston kunnossapitoon ja taloudelliseen ajotapaan liittyvät asiat ja ymmärtää niiden vaiku- tukset kaluston käyttöikäen • osaa laatia ja seurata ajoneuvo- kohtaisesti kustannuksia sekä osaa tulkita seurannasta saatavaa tietoa ja tehdä päätöksiä niiden perusteella. <p>Työsuhde ja -turvallisuus Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee työsuojelu- ja työ- turvallisuusmääräykset sekä osaa soveltaa niitä työpaikallaan • tuntee omaan alaansa liittyvää ympäristösuojelulainsäädäntöä ja muita viranomaismääräyksiä sekä osaa soveltaa ympäristösuojelun vaatimuksia omalla työpaikallaan • osaa alalla tai työssään välttämät- tömän tietotekniikan • tuntee alan työehtosopimuksen, alan palkkauksen ja palkan- laskennan sekä alan YT-toiminnan • osaa Suomen Punaisen Ristin EA 1- ja EA 2 -kurssien mukaiset ensiapu- toimet sekä osaa ehkäistä lisä- onnettomuuksien syntymisen • osaa käyttää oikein alkusammutus- ja turvavälineitä.
---	---

Tutkinnon osa on hylätty, jos tutkinnon suorittaja

- ei tunne työpaikkaansa liittyviä suunnittelukäytäntöjä eikä kykene järjestelemään ja suunnittelemaan töitä lyhyellä aikavälillä
- ei tunne laatuajattelun peruskäsitteitä eikä pysty osallistumaan laadun parannusmenetelmiä koskevaan keskusteluun

- ei tunne oman työalansa suunnittelua eikä osaa tulkita sen tuloksia
- ei ole tietoinen työturvallisuusmääräyksistä ja -asetuksista, eikä hallitse muitakaan työturvallisuuteen liittyviä tekijöitä.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ammattitaito, sen taustalla olevien tietojen ja periaatteiden hallinta sekä kyky soveltaa tietoja osoitetaan pääasiassa todellisessa työympäristössä tavanomaisten työtehtävien yhteydessä. Siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittavaa ammattitaitoa ei voida tutkintosuorituksessa osoittaa, tarkennetaan suoritusta haastattelujen, tehtävien ja muiden luotettavien menetelmien avulla.

Näyttöjä suunniteltaessa ja toteutettaessa voidaan ottaa huomioon tutkinnon suorittajan oman tai hänen valitsemansa organisaation toimialan erityispiirteet.

6 § Henkilöliikenteen yrittäjyys

Lain luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä (343/1991) mukaan henkilöiden kuljettaminen moottoriajoneuvolla tiellä korvausta vastaan on ilman joukko-liikennelupaa kielletty lukuun ottamatta lain 6 §:ssä mainittuja kuljetuksia. Liikenneluvan saamisen edellytyksenä on mm. linja-auto- tai taksiliikenteen yrittäjäkurssin hyväksytty suoritus liikenneministeriön hyväksymässä oppilaitoksessa.

Asetuksessa luvanvaraisesta henkilöliikenteestä tiellä (666/1994) todetaan 3 §:ssä, että joukko-liikenneluvan myöntämisen edellytyksenä oleva yrittäjäkurssi käsittää vähintään 160 oppituntia. Kurssin opetus sisältöön tulee kuulua ainakin aihepiirit, jotka on mainittu neuvoston direktiivissä 96/26/EY (osin muutettu direktiivillä 98/76/EY). Taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksenä oleva yrittäjäkurssi käsittää vähintään 120 oppituntia ja sen sisältöön tulee kuulua soveltavin osin edellä mainitun direktiivin mukaiset asiakokonaisuudet.

Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinnossa ei määritellä valinnaiselle yrittäjyysosalle osaamisvaatimuksia. Tutkintotoimikunta tunnustaa yrittäjyysosan suorituksen liikenneyrittäjäkurssin hyväksytyllä suorittamisella. Suorituksesta aiheutuvista kustannuksista vastaa ensisijaisesti tutkinnon suorittaja.

7 § Tavaraliikenteen yrittäjyys

Lain kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä (693/2006) mukaan tavaroiden kuljettaminen moottoriajoneuvolla tai liikennetraktorilla tiellä korvausta vastaan on ilman liikennelupaa kielletty lukuun ottamatta lain 7 §:ssä mainittuja kuljetuksia. Liikenneluvan saamisen edellytyksenä on mm. liikenneyrittäjäkurssin hyväksytty suoritus liikenneministeriön hyväksymässä oppilaitoksessa.

Kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain (693/2006) mukaan tulee liikennelupaa (yhteisölupa) hakevan uuden yrittäjän suorittaa Ajoneuvohallinto-keskuksen valvonnan alainen, neljä viikkoa (140 opetustuntia) kestävä tavana-

liikenteen yrittäjäkurssi sekä läpäistä hyväksyttävien arvosanojen Ajoneuvohallintokeskuksen järjestämä koe.

Liikenne-esimiehen erikoisammattitutkinnossa ei määritellä valinnaiselle yrittäjyysosalle osaamisvaatimuksia. Tutkintotoimikunta tunnustaa yrittäjyysosan suorituksen liikenneyrittäjäkurssin hyväksytyllä suorittamisella. Suorituksesta aiheutuvista kustannuksista vastaa ensisijaisesti tutkinnon suorittaja.